

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

Τμήμα Γεωλογίας και Γεωπεριβάλλοντος

Η ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΣ

«ΦΡΕΝΕ»

ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Διπλωματική εργασία

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Καθηγήτρια Αντωνάρακου Ασημίνα

Αθήνα , Σεπτέμβριος 2020

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την περάτωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την Καθηγήτρια Ασημίνα Αντωναράκου του τμήματος Γεωλογίας και Γεωπεριβάλλοντος για την συνεργασία της κατά τη διάρκεια εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας, που βρισκόταν στο πλευρό μου σαν άξια καθηγήτρια αλλά και για τη στήριξη και την κατανόηση στις δύσκολες συνθήκες και απαιτήσεις της σχολής μας.

Εν συνέχεια, για όσα μου δίδαξε στα πλαίσια του μαθήματος «Διδακτική των Γεωλογικών και Περιβαλλοντικών Γεωεπιστημών» με την βοήθεια και των υπόλοιπων καθηγητών του Τομέα Ιστ. Γεωλογίας και Παλαιοντολογίας. Για το ότι μας προέτρεψε στην ανάπτυξη μιας περιβαλλοντικής συνείδησης σε συνδυασμό όλων των γεωλογικών μας γνώσεων, αλλά και για την αφύπνιση μας για τις μελλοντικές ανάγκες όσον αφορά στη διδακτική και την εκπαίδευση στα σχολεία της χώρας μας, αλλά και γενικότερα σε παγκόσμια κλίμακα.

Επίσης, ευχαριστώ την οικογένειά μου, η οποία μου πρόσφερε όλα τα εφόδια για τη ζωή και που μέσα από τη δική της βοήθεια και συμβολή κατάφερα να είμαι αυτό που είμαι σήμερα τόσο σε προσωπικό όσο και σε μορφωτικό επίπεδο.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1.Παιδαγωγός Φρενέ.....	4
2.Θεμελιακές αρχές Freinet.....	6
3.Τεχνικές Φρενέ.....	11
4. Η αξιολόγηση των μαθητών.....	19
5.Γιατί να επιλέξουμε την τεχνική Freinet ;.....	21
6. Βιβλιογραφικές αναφορές.....	22

1. ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ ΦΡΕΝΕ

Ο Σελεστέν Φρενέ (Celestin Freinet) υπήρξε ένας από τους σημαντικότερους Γάλλους μελετητές- θεωρητικούς της εκπαίδευσης. Γεννήθηκε το 1896 στην Προβηγκία της Γαλλίας, όπου και πέθανε το 1966. Τα παιδικά του χρόνια ήταν αρκετά δύσκολα και επίμοχθα, γεγονός που σημάδεψε την ψυχή του και, ως εκ τούτου, διαμόρφωσε σε μεγάλο βαθμό τις ιδέες του για την εκπαίδευση και τη ζωή των μαθητών εν γένει. Ειδικότερα, μεγάλωσε σε μία αρκετά μεγάλη οικογένεια, η οποία – όπως ήταν φυσικό – αντιμετώπιζε σημαντικά οικονομικά προβλήματα. Ο πατέρας του εργαζόταν ως αγρότης και η μητέρα του ως πωλήτρια σε ένα μικρό μαγαζί του χωριού, όπου ζούσαν. Ο Σελεστέν Φρενέ αφιέρωνε μεγάλο μέρος του χρόνου του στη φύλαξη των κοπαδιών της οικογένειάς του και για μεγάλα χρονικά διαστήματα προσπαθούσε να συμβάλει και ο ίδιος στην οικονομική ανάκαμψη της οικογένειας εργαζόμενος ως αγρότης . (Freinet, 1969).

Οι απαιτητικές αυτές στιγμές που βίωσε, καθώς και οι αντιλήψεις που υιοθέτησε λόγω των συνθηκών αυτών τον οδήγησαν να θελήσει να μορφωθεί και να αποκτήσει τη μέγιστη δυνατή παιδεία. Ως εκ τούτου, κατάφερε να αποκτήσει μία θέση στο Πανεπιστήμιο του Grasse με υποτροφία. Εξάλλου, τα οικονομικά μεγέθη των γονιών του δεν θα επέτρεπαν σε καμία περίπτωση την εισαγωγή του σε αυτή τη σχολή με διαφορετικό τρόπο. Αργότερα, μετακόμισε στη Νίκαια, όπου και σπούδασε για 3 χρόνια (από το 1912 – 1914) παιδαγωγικά και επιδόθηκε στην κατάρτιση εκπαιδευτικών.

Σημαντικός σταθμός στην πορεία της ζωής του υπήρξε ο διορισμός του σε ένα σχολείο του Sed – Sezer το 1914. Αυτό το γεγονός τον οδήγησε να αντιληφθεί την εκπαιδευτική διαδικασία με άμεσο τρόπο ως καθηγητής και να προσπαθήσει, στο βαθμό πάντοτε που μπορούσε, να μεταβάλλει την ποιότητα παιδείας που λάμβαναν οι μαθητές. Καθίσταται, λοιπόν, σαφές πως από νεαρή ακόμη ηλικία ενδιαφέρθηκε για την παροχή παιδείας και προχώρησε τελικά σε καιρίες αλλαγές για την εκπαίδευση και τα σχολεία, οι οποίες έχουν διαμορφώσει ακόμη και τη σύγχρονη διδασκαλία και, φυσικά, τις μεθόδους και τις ιδέες των εκπαιδευτικών στο σημερινό εκπαιδευτικό και κοινωνικό γίγνεσθαι.

Η ζωή του έλαβε δυστυχώς άσχημη τροπή, καθώς υπέστη ένα σοβαρό τραυματισμό μετά τη συμμετοχή του σε στρατιωτικές κινητοποιήσεις στο πλαίσιο του πολέμου του 1966. Παρά τις

συμβουλές των γιατρών, επέστρεψε στο σχολείο και εξακολούθησε να εργάζεται ως καθηγητής, επιδιώκοντας την πραγματοποίηση των μεταρρυθμίσεων, στις οποίες ήθελε ο ίδιος να προβεί. Μάλιστα, αγόρασε και ένα τυπογραφείο για να μπορέσει να διευκολύνει την εκπαιδευτική διαδικασία και να καταστήσει πιο κατανοητό και πιο δημιουργικό το μάθημα για τα παιδιά. Μάλιστα, μέσω αυτής της ιδέας του ενέπνευσε ένα αρκετούς μαθητές να ενδιαφερθούν για την εκτύπωση κειμένων και έδωσε στην ουσία την ώθηση, προκειμένου τα παιδιά να δημιουργήσουν τη δική τους εφημερίδα. Με αποτέλεσμα τα παιδιά να καλλιεργούν και να διατυπώνουν ελεύθερα τις σκέψεις τους. Μέσω αυτής της πρακτικής, όμως, κατάφερε να οξύνει σε μεγάλο βαθμό και την κριτική σκέψη και αμφισβήτηση των μαθητών και τους βοήθησε να αντιτίθενται απέναντι σε οτιδήποτε θέσφατο και να αναζητούν μόνοι τους την αλήθεια (Freinet, 1973).

Σε συνδυασμό με τα παραπάνω, ο Σελεστέν Φρενέ βάζοντας την αλληλογραφία στις ζωές των παιδιών στο σχολείο οδήγησε τα παιδιά σε μια κοινωνία. Αυτό το γεγονός αποτέλεσε και τη βάση για την καλλιέργεια της μεταξύ τους συνεργασίας και, έτσι, τη συγγραφή ομαδικών κειμένων. Εξάλλου, χωρίς αυτήν την απαραίτητη τεχνική η συγγραφή σχολικής εφημερίδας δεν θα αποτελούσε τίποτε παραπάνω από μία ουτοπία. Τέλος, προσπάθησε να δώσει στους μαθητές το έναυσμα να ασχοληθούν με το ελεύθερο σχέδιο ως μέσον έκφρασης και δημιουργικότητας. Οι τεχνικές αυτές θεμελιώνονταν κατά κύριο λόγο στη δραστηριοποίηση και στην ελευθερία των μαθητών για καινοτόμες ιδέες.

Σε αυτήν του την προσπάθεια να μεταβάλλει τις συνθήκες του εκπαιδευτικού συστήματος σε διεθνές επίπεδο αρωγός στάθηκε η γυναίκα του, Ελίζ, η οποία εργαζόταν και η ίδια ως δασκάλα. Το ζευγάρι αυτό, έχοντας την υποστήριξη ενός σημαντικού δικτύου εκπαιδευτών και καθηγητών κατόρθωσε να προχωρήσει στην εφαρμογή των προαναφερθέντων τεχνικών και μεταβάλλει ριζικά την εκπαιδευτική διαδικασία, παρέχοντας της ένα νέο ιδεολογικό υπόβαθρο, το οποίο θα ανταποκρινόταν με τον πλέον κατάλληλο τρόπο στις ανάγκες των μαθητών και θα τους κινητοποιούσε (Freinet, 1969).

2. ΘΕΜΕΛΙΑΚΕΣ ΑΡΧΕΣ FREINET

Οι τεχνικές που εισήγαγε ο Freinet στην εκπαιδευτική διαδικασία στηρίζονταν σε ορισμένες βασικές αρχές. Αυτές οι αρχές σχετίζονταν άμεσα με τη συνεργασία, την ελεύθερη έκφραση και επικοινωνία, την έρευνα, τον πειραματισμό, την κοινωνικοποίηση με λίγα λόγια τον ιδανικό ρόλο που καλούνται να διαδραματίσουν οι μαθητές στο πλαίσιο του σχολείου. Ο Freinet με βάση αυτές τις τεχνικές ήθελε να δώσει στους μαθητές τη δυνατότητα να δημιουργήσουν αλλά και να ενταχθούν σε ένα παιδαγωγικό περιβάλλον. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται συνοπτικά αυτές οι αρχές, οι οποίες θα περιγραφούν πιο αναλυτικά παρακάτω σε μετέπειτα κεφάλαιο της εργασίας:

- Παιδαγωγική της εργασίας: τα παιδιά καλούνται να ασχοληθούν ομαδικά με ένα ζήτημα που τους ενδιαφέρει, ώστε να κατανοήσουν καλύτερα την οπτική γωνία της δράσης και της κινητοποίησης.
- Συνεργασία και οργάνωση: μέσω της ομαδικής δουλειάς επιτυγχάνονται τα μέγιστα δυνατά οφέλη για την ομάδα.
- Κέντρα ενδιαφέροντος: διάκριση ρόλων και καταμερισμός εργασιών για την καλύτερη αποδοτικότητα της εργασίας.
- Δημοκρατία: τα παιδιά αντιλαμβάνονται τη σημασία της δράσης τους για την πρόοδο ολόκληρου του συνόλου.
- Μέθοδος του περιβάλλοντος: αφορά την αξιοποίηση βασικών εμπειριών των παιδιών για την κατανόηση βασικών εννοιών.
- Πειραματισμός: η αρχή αυτή στηρίζεται στην έννοια και τη διάκριση ανάμεσα στο ορθό και το λανθασμένο (Meirieu, 2008).

Οι αρχές αυτές έχουν άμεσο και απαραίτητο έρεισμα τη συμμετοχή όλων των μαθητών στην παραγωγική – εκπαιδευτική διαδικασία, ώστε να μην υφίστανται διακρίσεις και όλοι

να αποτελούν χαρακτηριστικό πρότυπο και καίριο μέλος της ομάδας. Αυτό ενεργοποιεί σε μεγάλο βαθμό τόσο τη σκέψη όσο και την ίδια τη συμπεριφορά των παιδιών και επιτυγχάνεται η ισότιμη συμμετοχή όλων στο πλαίσιο της τάξης.

Παιδαγωγική της εργασίας

Το σχολείο αποτελεί μία μορφή ομάδας. Μία κοινότητα στην ουσία, όπου τα παιδιά μαθαίνουν να λειτουργούν και να εργάζονται, αναπτύσσοντας τις δεξιότητες τους και τις σκέψεις τους. Όλοι μαζί λοιπόν, δάσκαλοι και μαθητές προωθούν την κινητοποίηση και τη δραστηριοποίηση και μεριμνούν για την επίτευξη βασικών στόχων που θέτονται στο πλαίσιο του μαθήματος. Με αυτόν τον τρόπο μαθαίνουν να λειτουργούν συντροφικά και να συνεργάζονται για την εκπλήρωση βασικών σκοπών. Δηλαδή όχι μόνο αλληλοβοηθούνται, αλλά παράλληλα λειτουργούν όλοι μαζί κάτω από ένα ομαδικό πνεύμα που καλλιεργεί τις μεταξύ τους σχέσεις και προωθεί σε μεγάλο βαθμό τη σκέψη και το ενδιαφέρον για το εκάστοτε θέμα. Έτσι, μαθαίνουν να θέτουν στόχους και με τη συμβολική και ενεργό δράση τους πετυχαίνουν προκειμένου να φθάσουν στα μέγιστα αποτελέσματα που θα τους οδηγήσουν τελικά στην ύψιστη μορφή γνώσης και μάθησης. Η παιδεία, επομένως, διαδραματίζει καίριο ρόλο για την καλλιέργεια του πνεύματος, αλλά και της συμπεριφοράς των ανθρώπων. Τα παιδιά παράλληλα, μαθαίνουν με αυτόν τον τρόπο την αξία της ομαδοσυνεργατικής δουλειάς και είναι σε θέση να φροντίζουν όλα μαζί για να καταφέρουν να βελτιώσουν τις αποδόσεις τους αλλά και το γενικότερο τρόπο που παρεχόταν η μόρφωση της εποχής. Ως εκ τούτου, όχι μόνο διευκολύνεται, αλλά προωθείται και πολύ περισσότερο η κοινωνικοποίησή τους. Συγχρόνως, χάρη σε αυτό το γεγονός, οι μαθητές καταφέρνουν να αισθανθούν και να αντιληφθούν πρακτικά την αξία του αλτρουισμού και να τον υποστηρίξουν. (Φερρό et al., 2000)

Συνεργασία και οργάνωση

Ήδη από την προηγούμενη παράγραφο κατανοούμε και τη σημασία της συνεργασίας, προκειμένου να επιτευχθούν όλοι ανεξαιρέτως οι στόχοι που έχουν τεθεί. Μέσω αυτής της τεχνικής οι μαθητές καταφέρνουν να αποκτήσουν μια ουσιαστική επαφή και επικοινωνία και να ανταποκριθούν κατάλληλα και με τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο στις ανάγκες της εκάστοτε εργασίας και του εκάστοτε προβλήματος. Έτσι, επέρχεται σταδιακά η ομαλή επαφή και η αποδοτικότητα και οι διδασκόμενοι αισθάνονται πως αποτελούν ίσα μέλη ενός ευρύτερου συνόλου (Kahn, 2010). Παράλληλα, χάρη σε αυτήν την πρακτική δεν υπάρχουν ελλείψεις και μικρότερες υποομάδες που υποσκάπτουν τη δημοκρατικότητα και τη συμμετοχή όλων στο μάθημα και στο πλαίσιο της τάξης εν γένει. Αντιθέτως, όλοι οι μαθητές συλλήβδην αποκτούν την ευκαιρία να επικοινωνήσουν και να εκφράσουν ελεύθερα τη γνώμη τους, συμβάλλοντας στην πρόοδο του έργου και, κατ' επέκταση, της ίδιας της ομάδας. Βέβαια, αυτό προϋποθέτει και τον ανάλογο βαθμό οργάνωσης που μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσω του διαλόγου και της αποδοχής – δεκτικότητας. Τα παιδιά νιώθουν, λοιπόν, πως δεν λειτουργούν μόνα και αυτοβούλως, αλλά μέσα σε ένα πιο γενικό σύνολο και είναι υπεύθυνα για την ακμή της ομάδας. (Mangenot et al., 2006).

Κέντρα ενδιαφέροντος

Απαραίτητο θέμα που πρέπει να συζητηθεί είναι η κατανομή και διάκριση ρόλων. Ειδικότερα, η δραστηριοποίηση των μαθητών προϋποθέτει σε μεγάλο βαθμό και τον κατάλληλο καταμερισμό της εργασίας, ώστε κάθε πρόσωπο να ασχολείται με το αντικείμενο που το απασχολεί και να μπορεί με αυτόν τον τρόπο να ανταποκρίνεται με μεγαλύτερη θέληση και ενδιαφέρον στις ανάγκες της ομάδας. Εξάλλου, στόχος της εκπαίδευσης πρέπει να είναι γενικά η καλλιέργεια των ενδιαφερόντων και των ξεχωριστών ικανοτήτων όλων των παιδιών, προκειμένου όλα τα άτομα να μπορούν να συμμετέχουν και να μαθαίνουν από την παραγωγική αυτή διαδικασία. Έτσι, επιτυγχάνεται και η αποσόβηση των διακρίσεων και των προβλημάτων ρατσισμού που είναι πιθανόν – και ιδιαίτερα συχνό – να εμφανιστούν στο σχολικό περιβάλλον (Kahn, 2010). Παράλληλα, όλα τα παιδιά κατορθώνουν χάρη σε αυτή τη μέθοδο να βρουν τις

κλίσεις τους και να καλλιεργήσουν καλύτερα το χαρακτήρα τους. Δεν υπάρχει, λοιπόν, καμία περίπτωση και κανένα άγχος σχετικά με τη συμπερίληψη όλων των προσώπων, αφού όλοι οι διδασκόμενοι νιώθουν πως προσφέρουν στην ομάδα τους και κανένας δεν θεωρεί τον εαυτό του παρείσακτο, αλλά αντιθέτως καίριο μέλος της ομάδας. Για αυτόν ακριβώς το λόγο, κινητοποιούνται και για περαιτέρω έργα (Λάχλου, 2017).

Δημοκρατία

Απώτερος και θεμελιώδης στόχος και προϋπόθεση για να εφαρμοστούν οι τεχνικές του Φρενέ σε οποιοδήποτε σχολείο – και πολύ περισσότερο – στο σύγχρονο, είναι η εδραίωση της δημοκρατίας και η μέριμνα για την προώθηση και τη διαφύλαξή της. Μέσω της ομαδικότητας και της συνεργασίας κάθε πρόσωπο μαθαίνει να δραστηριοποιείται και να ασχολείται με την πρόοδο και την ευημερία ολόκληρου του συνόλου. Συγχρόνως, βασικό στοιχείο αποτελεί η ισότητα των μελών, καθώς υπάρχει παρηρησία και γενικότερη ελευθερία τόσο λόγου όσο και πράξεων. Όλα τα μέλη δηλαδή, αντιμετωπίζονται με ανάλογο και όμοιο τρόπο, χωρίς να υφίσταται κανείς διακρίσεις ή να υπάρχει γενικότερος έλεγχος. Τα παιδιά έχουν με αυτόν τον τρόπο τη δυνατότητα να μεριμνούν καλύτερα για το αντικείμενο που τους ενδιαφέρει και μέσω της συνεργασίας και της διευρυμένης σκέψης αντιμετωπίζεται κάθε είδους προκατάληψη και όλοι θεωρούνται ισότιμοι απέναντι στο δάσκαλο και στην εκπαιδευτική διαδικασία. Το στοιχείο αυτό, φυσικά, έγκειται άμεσα και στο δάσκαλο, καθώς ο τελευταίος οφείλει να συμπεριφέρεται με ίδιο τρόπο σε όλους τους μαθητές και να μην παρασύρεται από προσωπικά πάθη, συμφέροντα και ιδεολογίες που προκαλούν γενικότερη αμφισημία απέναντι στις ανθρώπινες σχέσεις και επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό αρνητικά τη γενικότερη πορεία του μαθητικού πληθυσμού (Μπαλτάς, 2017).

Μέθοδος του περιβάλλοντος

Η εν λόγω μέθοδος σχετίζεται άμεσα με τις εμπειρίες που έχουν αποκομίσει οι ίδιοι οι μαθητές. Ανάλογα με τις γνώσεις και τα βιώματά τους δηλαδή, γίνεται πιο εύκολη η κατανόηση βασικών όρων και εννοιών και προωθείται κατ' επέκταση ο εύληπτος χαρακτήρας τους. Αυτό το

γεγονός εξαρτάται φυσικά άμεσα και από το περιβάλλον γενικότερα στο οποίο έχει ζήσει το παιδί, με αποτέλεσμα να είναι σε θέση να συσχετίζει όρους και σημαίνοντα με τα αντίστοιχα σημειώματα, ώστε να καταφέρει κάθε μαθητής να προσεγγίσει την αλήθεια. Οι εμπειρίες αυτές σχετίζονται άμεσα με τα εκάστοτε γνωρίσματα κάθε οικογένειας και του εκάστοτε περιβάλλοντος, γεγονός που οδηγεί τελικά και στην καλύτερη και βαθύτερη – κατ’ ένα βαθμό τουλάχιστον – κατανόηση στοιχείων και κύριων γνωρισμάτων αναφορικά με την εκπαιδευτική διαδικασία και την πορεία της. Άλλωστε, ειδικά για τα μικρά παιδιά – αλλά και για μεγαλύτερους μαθητές – οι εμπειρίες διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο, εφόσον επηρεάζουν τις συμπεριφορές, τις απόψεις και το γενικότερο τρόπο ζωής τους. Κάθε έννοια επομένως, για αυτούς είναι ταυτισμένη με ένα συμβάν – στοιχείο και έτσι μπορούν όλοι οι μαθητές να διευρύνουν τις γνώσεις τους συνδυάζοντας στοιχεία και καταστάσεις (Λάχλου, 2016).

Πειραματισμός

Προκειμένου να προχωρήσει στον ανασχηματισμό της διαδικασίας ο Φρενέ θεώρησε σημαντικό και τον πειραματισμό. Στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας και του μορφωτικού έργου, οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να αποκτήσουν επιπρόσθετες εμπειρίες και να έρθουν σε επαφή με νέα στοιχεία και γεγονότα. Πειραματίζονται δηλαδή στην ουσία, δοκιμάζοντας νέες συμπεριφορές και μην ακολουθώντας την πεπατημένη. Η προσπάθεια διαφοροποίησης και αναζήτησης άλλων οπτικών γωνιών ενός θέματος ή μιας κατάστασης οξύνει σε μεγάλο βαθμό την κριτική σκέψη των ανθρώπων και συμβάλλει εν τέλει, στη γενικότερη πνευματική τους διαύγεια. Εξάλλου, το σχολείο δεν λειτουργεί και δεν θα πρέπει να λειτουργεί αποκλειστικά ως φορέας γνώσεων αλλά και ως φορέας συμπεριφορών (Hubber, 2005). Τα άτομα δηλαδή, έχουν τη δυνατότητα στο πλαίσιο του σχολείου να μάθουν να διακρίνουν το ορθό από το λανθασμένο και μαθαίνουν να ενεργούν με τον κατάλληλο κάθε φορά τρόπο κάτω από διαφορετικές συνθήκες και συνιστώσες. Οι διδασκόμενοι, επομένως, αποκτούν ένα συγκεκριμένο και αποδεκτό κοινωνικά κώδικα ηθικής και είναι σε θέση να συνειδητοποιήσουν τον τρόπο με τον οποίο χρειάζεται, ή είναι γενικώς καλύτερο, να ανταποκρίνονται σε κάθε περίπτωση προκειμένου το αποτέλεσμα τελικά να τους δικαιώνει και να μην ωθούνται προς επιπόλαιες συμπεριφορές και ακραίες αντιλήψεις. Έτσι,

γίνονται σταδιακά υπεύθυνοι, διδάσκονται από τα λάθη τους και εθίζονται σε μία οπτική διερεύνησης και προσπάθειας ανακάλυψης της αλήθειας (Lahlou, 2013).

3. Τεχνικές Φρενέ

Ο Φρενέ βοηθήθηκε και υποστηρίχθηκε στις μεταρρυθμίσεις στις οποίες αποφάσισε να προχωρήσει, οι οποίες προϋπέθεταν και την εφαρμογή ορισμένων βασικών τεχνικών. Οι τεχνικές αυτές σχετίζονται άμεσα με τις προσπάθειες και τις ιδέες του αναφορικά με την εκπαίδευση. Σε κάθε περίπτωση, οι τεχνικές του πρέπει να έχουν άμεση συσχέτιση με τη δημοκρατία και την επαφή των ατόμων η οποία επαφή συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στην κοινωνικοποίησή τους.

Σχολική εφημερίδα

Καταρχάς, βασική του τεχνική υπήρξε η δημιουργία σχολικής εφημερίδας, για αυτό αγόρασε και ένα δικό του τυπογραφείο με σκοπό να κινητοποιήσει τα παιδιά να εκφράζουν ελεύθερα τη σκέψη τους και να αποτυπώνουν στις εφημερίδες τα θέματα που τους απασχολούν. Ο Φρενέ, δηλαδή, υποστηρίζει την δημιουργία εφημερίδων , ώστε τα παιδιά να μιλούν ανοιχτά για όσα πρεσβεύουν και σκέφτονται. Και παράλληλα να γίνουν υπεύθυνοι άνθρωποι και να ενημερώνονται. Μέσω της σχολικής εφημερίδας δηλαδή, οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να αναφερθούν σε βασικά θέματα που αφορούν στο σχολικό περιβάλλον, στην κοινωνία εν γένει, αλλά και σε οποιοδήποτε άλλο ζήτημα θεωρούν οι ίδιοι ότι πρέπει να συμπεριλάβουν.

Ο στόχος και η σημασία αυτής της τεχνικής είναι διττή: αφενός προωθείται με αυτόν τον τρόπο η συνεργασία και η κοινωνικότητα και αφετέρου τα παιδιά αντιλαμβάνονται τη σημασία της ορθής ενημέρωσης και πληροφόρησης. Ειδικότερα, από τη μία πλευρά οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να αποκτήσουν μεταξύ τους ουσιαστική επαφή και να αλληλοβοηθηθούν. Λειτουργούν ως μία ομάδα που καλείται να πάρει σημαντικές αποφάσεις για την έκδοση της εφημερίδας και χρειάζεται να οργανωθούν με τον πλέον κατάλληλο τρόπο, καταμερίζοντας με τέτοιο τρόπο τη

δουλειά τους, ώστε να καταφέρουν να επιτύχουν τα απαραίτητα και αναμενόμενα αποτελέσματα και έτσι προωθείται η αξία του διαλόγου και της δημιουργικότητας. Έτσι, μαθαίνουν να αναπτύσσουν κοινωνικές σχέσεις, γίνονται πιο υπεύθυνοι και αποκτούν τη δυνατότητα να αναλάβουν ρόλους και ευθύνες.

Από την άλλη πλευρά, αξιολογούν τη σημασία της πληροφόρησης και ασκούν την κριτική τους σκέψη για να αποφασίσουν τα θέματα που θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται σε κάθε τεύχος της εφημερίδας. Καταφέρνουν επομένως να αντιληφθούν την αναγκαιότητα της έγκυρης και ενδιαφέρουσας μόρφωσης και γίνονται οι ίδιοι οι υπεύθυνοι φορείς για να ενημερώσουν το μαθητικό πληθυσμό σχετικά με τα εκάστοτε θέματα (Huber, 2005).

Το Μικρό Βιβλίο

Επίσης, μια ιδιαίτερη και πρωτότυπη ιδέα είναι το λεγόμενο “Μικρό Βιβλίο”. Πρόκειται στην ουσία για ένα σύνολο από σελίδες δημιουργικού περιεχομένου, όπου τα παιδιά καλούνται να αναπτύξουν τη σκέψη τους και να πραγματευτούν πράγματα που για αυτά είναι ενδιαφέροντα. Σε μεταγενέστερο στάδιο, τα βιβλία αυτά θα διαβαστούν από τους φίλους, τους συγγενείς, τις οικογένειες, τους φίλους, τους καθηγητές και, γενικότερα, το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, με το οποίο οι μαθητές έρχονται σε καθημερινή επαφή μέσα ή έξω από το σχολικό περιβάλλον – χώρο.

Με τη βοήθεια του «Μικρού Βιβλίου» οι μαθητές αναπτύσσουν διάφορες δεξιότητες όπως είναι η γνώση, η κοινωνικότητα, η επικοινωνία. Αποτελεί, δηλαδή, μία σημαντική βιωματική εμπειρία, καθώς τα παιδιά καλούνται να αναπτύξουν μέσα σε αυτές τις σελίδες τις σκέψεις τους και να ασχοληθούν με οποιοδήποτε θέμα τους ευχαριστεί. Ως εκ τούτου, καλλιεργούν σε μεγάλο βαθμό τη φαντασία τους και έχουν την ευκαιρία να ενισχύσουν την καλλιτεχνική – συγγραφική τους δραστηριότητα, καθώς καταφεύγουν σε μία μορφή τέχνης. Η έλλειψη φαντασίας, άλλωστε, αποτελεί ένα σημαντικό και συχνό, τουλάχιστον για τα σύγχρονα δεδομένα, πρόβλημα των μαθητών. Μέσω αυτής της μεθόδου λοιπόν, επιτυγχάνεται η καλλιέργεια της σκέψης και της δημιουργικότητας, με αποτέλεσμα να ξεφεύγουν τα παιδιά από το πρόβλημα της έλλειψης ιδεών. (Freinet, 1950)

Εκτός από αυτό, αναπτύσσουν τις γλωσσικές τους δεξιότητες και είναι σε θέση να εμπλουτίσουν σημαντικά το λεξιλόγιο τους εισάγοντας νέες λέξεις και χρησιμοποιώντας πιο καλή έκφραση. Επιπλέον, δεδομένου ότι αυτή η δραστηριότητα απαιτεί το συνδυασμό πολλών διαφορετικών γνωστικών αντικειμένων, γίνεται κατανοητό πως τα άτομα αναπτύσσουν και τη σκέψη τους εκτός από το λεξιλόγιο και τη γλωσσική τους δεινότητα.

Συγχρόνως, αποκτούν περαιτέρω αυτοπεποίθηση καθώς αυτά τα κείμενα διαβάζονται στο πλαίσιο της τάξης. Αυτό όμως, συνεισφέρει και σε ένα άλλο στοιχείο: τα παιδιά αποκτούν ουσιαστικότερες σχέσεις με το σύνολο – ομάδα και κοινωνικοποιούνται. Οι μαθητές μοιράζονται εμπειρίες από την προσωπική τους ζωή και καλλιεργούν μια πιο ουσιαστική σχέση με τους συμμαθητές τους η οποία βασίζεται στην ειλικρίνεια, την εμπιστευτικότητα και το διάλογο. Παράλληλα, όλες οι απόψεις και οι εμπειρίες ακούγονται στο πλαίσιο του μαθήματος, με αποτέλεσμα να επέρχεται η κοινωνικοποίηση, αλλά και η συμπερίληψη των παιδιών, ακόμη και των μειονοτήτων που αισθάνονται περιτοί και συχνά δεν προσπαθούν να ενταχθούν ομαλά και να δραστηριοποιηθούν στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας και της ευρύτερης τάξης (Lahlou, 2013). Μάλιστα, για τον Ph. Meirieu (2008) πρόκειται για ένα δημιουργικό Σχέδιο Εργασίας και μέσα από αυτό *« ένας μαθητής μπορεί πραγματικά να συμφιλιωθεί με το σχολείο και να μειώσει τις αδυναμίες του. Το σημαντικό είναι να θέλει να πετύχει σε αυτό που κάνει. »*

Τα στάδια εφαρμογής της δράσης ήταν τα παρακάτω:

- Σε πρώτη φάση γίνεται μια συζήτηση στην τάξη και έπειτα δηλώνουν εθελούσια συμμετοχή όσοι μαθητές ενδιαφέρονται.
- Στη συνέχεια οι μαθητές επιλέγουν το θέμα τους .
- Οι μαθητές μπορούν να εργαστούν είτε ατομικά, είτε ομαδικά σε ομάδες 2 με 3 ατόμων.
- Οι ομάδες συζητούν μεταξύ τους και μοιράζονται οι εργασίες για τη σύνταξη των κειμένων και των σχεδίων – εικόνων.
- Τέλος οι μαθητές πληκτρολογούν τα κείμενα τους στον υπολογιστή και σκανάρουν τα σχέδιά τους.
- Τα μικρά βιβλία δημοσιεύονται.
- Γίνεται ανάγνωση μέσα στην τάξη από τις ομάδες.

- Τα βιβλία ανταλλάσσονται με μια άλλη τάξη . Γίνεται ανάγνωση στην τάξη, συζήτηση, αλλά και σχολιασμός από τους μαθητές.
- Παίρνουν όλοι οι μαθητές αντίτυπα και τα βιβλία εκθέτονται στην τάξη και στη βιβλιοθήκη του σχολείου.
- Τα θέματα των βιβλίων διαβάζονται στην τάξη και συζητούνται.
- Τα βιβλία συζητιούνται στην τάξη και αξιολογούνται τα μηνύματα και τα θέματα που θέτονται.
- Οι μαθητές εκφράζουν τη γνώμη τους και αρχίζει ο διάλογος.
- Οι μαθητές ανταλλάσσουν απόψεις με τον εκπαιδευτικό και καταλήγουν σε μία πολυδιάστατη συζήτηση με διχογνωμίες, μέσα από την οποία εξάγεται η αλήθεια (Cohen et al., 2008).

Αλληλογραφία

Η αλληλογραφία, φυσικά, αποτελεί μία ακόμη ιδιαίτερα σημαντική τεχνική που υιοθέτησε και προώθησε σε μεγάλο βαθμό ο Σελεστέν Φρενέ. Ειδικότερα, αυτή αφορούσε στη συνεργασία ανάμεσα σε μαθητές ακόμη και σε διαφορετικές τάξεις. Τα παιδιά επικοινωνούσαν και συζητούσαν για θέματα, ενώ παράλληλα προσπαθούσαν να πληροφορηθούν και να πληροφορηθούν αναφορικά με τα διάφορα εκπαιδευτικά δρώμενα. Με αυτόν τον τρόπο τα παιδιά είχαν την ευκαιρία να ασχοληθούν περαιτέρω με τα διάφορα θέματα που ανέκυπταν σε αυτό το πλαίσιο και να μπορέσουν να συζητήσουν σχετικά με πιθανούς τρόπους επίλυσής τους.

Το γεγονός αυτό μπορεί να συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό και στη γενικότερη κοινωνικοποίηση και επαφή των παιδιών και να τους ωθήσει, προκειμένου να ενεργήσουν σαν ομάδα ακόμα και σε επίπεδο διαφορετικών τάξεων, αλλά και διαφορετικών σχολείων. Άλλωστε, στόχος του παιδαγωγικού αυτού μοντέλου δεν ήταν η επαφή και η ουσιαστική επικοινωνία αποκλειστικά μεταξύ των ατόμων και των παιδιών του ίδιου σχολείου και της ίδιας τάξης, αλλά και σε γενικότερο επίπεδο. Η επικοινωνία επομένως, μπορεί να προωθηθεί μέσω της αλληλογραφίας σε μεγάλο βαθμό και οι μαθητές να αναπτύξουν τις βέλτιστες δυνατές σχέσεις μεταξύ τους, προκειμένου να αποτελέσουν όλοι ενεργά και κινητοποιημένα μέλη της εκπαίδευσης

που προσπαθούν να συμβάλλουν στην προώθηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας και μεριμνούν για τη διασφάλιση της υγιούς συνεργασίας σε γενικότερο επίπεδο τόσο εντός όσο και εκτός σχολικού χώρου (Freinet, 1969).

Κινηματογράφος

Εκτός από τις παραπάνω τεχνικές ο Σελεστέν Φρενέ υποστήριξε σθεναρά και την αξιοποίηση των οπτικοακουστικών μέσων. Θεώρησε δηλαδή την προβολή ταινιών βασικό και θεμελιώδη λίθο, προκειμένου να κατανοήσουν οι μαθητές βασικές έννοιες και συμπεριφορές που σχετίζονται με την εκπαιδευτική διαδικασία. Μέσω της προβολής ταινιών και σειρών που έλαβαν χώρα στον κινηματογραφικό φακό, οι καθηγητές μπορούν να εξηγήσουν με μεγαλύτερη ευκολία και αποδοτικότητα το εκάστοτε γνωστικό αντικείμενο, ενώ παράλληλα, το μάθημα και η εκπαιδευτική διαδικασία στο σύνολό της καθίσταται πιο ενδιαφέρουσα και εποικοδομητική. Κάτι τέτοιο δεν θα πρέπει να θεωρείται καθόλου αξιοπερίεργο. Ο Σελεστέν Φρενέ, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, υπήρξε Γάλλος εκπαιδευτικός. Κατανοούμε, επομένως, πως είναι απόλυτα φυσικό να είχε στραμμένη την προσοχή του σε μεγάλο βαθμό στο γαλλικό κινηματογράφο. Παράλληλα, το υπόβαθρό του και η ταπεινή του καταγωγή δεν του επέτρεψε ως παιδί να απολαύσει τέτοιου είδους δραστηριότητες. Αυτό συνέβαλε οπωσδήποτε και μάλιστα καίρια για την απόφασή του να εντάξει στο μάθημα μία τόσο πρωτοπόρα για την εποχή μέθοδο διδασκαλίας, η οποία στην ουσία καθόρισε εν τέλει το εκπαιδευτικό γίνεσθαι των επόμενων χρόνων και πολύ περισσότερο των σύγχρονων (Μπαλτάς, 2017).

Η σημερινή έντονη και με τεράστιες διαστάσεις και εμβέλεια κυριαρχία των ηλεκτρονικών συσκευών και του διαδικτύου έχει επιτρέψει την αξιοποίηση βασικών μέσων – οπτικών, αλλά και ακουστικών, κάνοντας την προβολή των ταινιών μία εύκολη και ευχάριστη τεχνική που διαδραματίζει σημαίνοντα ρόλο στην εκπαιδευτική διαδικασία. Αυτό το γεγονός πρέπει να είναι βασικός πυλώνας της μόρφωσης και εν γένει της παιδείας, εφόσον κινητοποιεί στην ουσία τους μαθητές να επιδείξουν περισσότερο και μεγαλύτερο ενδιαφέρον για κάθε γνωστικό αντικείμενο και να ασχοληθούν περισσότερο με την απόκτηση γνώσεων μέσω της προβολής ταινιών. Παράλληλα και οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί έχουν έτσι την ευκαιρία να διανθίσουν σε μεγάλο βαθμό

το μάθημα τους και να το κάνουν πιο προσιτό στους μαθητές, οι οποίοι συχνά δεν καταλαβαίνουν δύσκολες έννοιες και δεν παρακινούνται να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο σε ένα πληκτικό σχέδιο διδασκαλίας που πραγματώνεται και έγκειται αποκλειστικά στην αυθεντία του διδάσκοντα (Cohen et al., 2008).

7. Ψηφιακή αφήγηση

Η τεχνική αυτή αποτελεί την πιο γνωστή για τα σύγχρονα σχολεία μέθοδο. Έγκειται, ουσιαστικά, στο συνδυασμό προφορικού λόγου και στην αξιοποίηση ενός ηλεκτρονικού υπολογιστή και ενός προτζέκτορα. Ο εκπαιδευτικός, δηλαδή, έχει τη δυνατότητα να αξιοποιήσει τα υλικοτεχνικά μέσα που του παρέχονται, ώστε να καταφέρει να κάνει το μάθημα πιο προσιτό στους διδασκόμενους και να ελκύσει όσο το δυνατόν περισσότερο το ενδιαφέρον τους.

Αποτελεί μία ιδιαίτερα γνωστή, ελεγμένη και προσφιλή δραστηριότητα – τεχνική, καθώς προάγει τη χρήση της τεχνολογίας, με σκοπό την παρουσίαση του μαθήματος με πιο εύληπτο και αποτελεσματικό τρόπο. Τα οπτικοακουστικά μέσα που χρησιμοποιούνται από τον εκπαιδευτικό στοχεύουν στην καλλιέργεια της κριτικής σκέψης των μαθητών. Οι μαθητές παρακολουθούν μία σειρά από στοιχεία: εικόνες, έργα, ταινίες, βίντεο, ντοκουμέντα και καταφέρνουν με αυτόν τον τρόπο να ευαισθητοποιηθούν περαιτέρω για βασικά διλήμματα και προβλήματα της ανθρώπινης δραστηριότητας.

Επιπλέον, οξύνεται σε μεγάλο βαθμό και η δημιουργικότητα των μαθητών. Καθώς παρέχεται ένα πρόσφορο έδαφος για το χωρισμό των παιδιών σε ομάδες. Και τέλος στην ανάθεση εργασιών στις ομάδες, οι οποίες σε μεταγενέστερο στάδιο είναι καλό να συζητηθούν στο πλαίσιο της τάξης. Έτσι, καταφέρνουν να αποτυπώσουν και οι ίδιοι οι μαθητές τη σκέψη τους για τα εκάστοτε ζητήματα. Προωθούν όσο το δυνατόν περισσότερο την εισαγωγή της τεχνολογίας στην εκπαίδευση, στοιχείο με το οποίο οι νέοι είναι ιδιαίτερα εξοικειωμένοι. Για αυτόν ακριβώς το λόγο τα παιδιά είναι σε θέση να ανταποκριθούν κατάλληλα στις απαιτήσεις του μαθήματος, αλλά και να συμμετάσχουν ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία συλλήβδην. Το ζήτημα των οπτικοακουστικών μεθόδων αποτελεί, άλλωστε, μία σημαντική και προσφιλή μέθοδο που

ενεργοποιεί συχνά και σε μεγάλο βαθμό τους μαθητές και τους ενεργοποιεί σε μεγάλο βαθμό και για διάφορα θέματα (Freinet, 1969).

Φυσικά, στο ίδιο κλίμα δημιουργικότητας μπορούν να προωθηθούν και άλλες εργασίες που σχετίζονται με τις ιδέες των ίδιων των παιδιών. Οι εκπαιδευτικοί έχουν τη δυνατότητα να αναθέσουν στους μαθητές δημιουργικές εργασίες και να τις παρουσιάσουν στους συμμαθητές τους. Παράδειγμα τέτοιας δράσης θα μπορούσε να είναι η δημιουργία μιας ταινίας από τα παιδιά ενός τμήματος. Κάτι τέτοιο θα μπορούσε να περιλαμβάνει τα εξής βήματα:

- Σε πρώτη φάση πραγματοποιείται διάλογος στην τάξη, ώστε να αποφασιστεί το θέμα της ταινίας, το είδος και τα μηνύματα που θέλει να μεταβιβάσει
- συνεργασία για συγγραφή του σεναρίου
- επιλογή βασικών χαρακτήρων
- διαχωρισμός ρόλων, προκειμένου να συμμετέχουν όλοι
- δημιουργία σχεδίων εικονογράφησης
- επιλογή κοστούμιών
- σκηνοθεσία της ταινίας
- μουσική επένδυση
- προσθήκη οπτικών και ακουστικών εφέ
- εισαγωγή τίτλων αρχής και τίτλων τέλους
- δημοσίευση ταινίας
- ανάρτηση των άρθρων στη σχολική εφημερίδα

Ως εκ τούτου, όλοι οι μαθητές, αλλά και οι εκπαιδευτικοί είχαν τη δυνατότητα να επισκεφτούν την ιστοσελίδα και να ενημερωθούν κατάλληλα για τις δημιουργικές αυτές δράσεις των προσώπων – διδασκομένων. Ταυτόχρονα, είναι σημαντικό να προβληθεί αυτή η ταινία και στο σχολείο, προκειμένου οι συντελεστές να γίνουν σεβαστοί και αντιληπτοί από τα παιδιά και να κινητοποιήθουν με τους υπόλοιπους συμμαθητές τους προς αντίστοιχες δράσεις (Kahn, 2010).

8. Σχολική δανειστική βιβλιοθήκη

Μία ακόμη σημαντική τεχνική που εισήγαγε ο Φρενέ στην εκπαιδευτική διαδικασία αποτελεί η ύπαρξη σχολικής βιβλιοθήκης. Η ανάγκη και σημασία της αυτενέργειας καθιστά απαραίτητη την αναζήτηση σε ποικίλους πόρους και πηγές και προκειμένου για την επίτευξή της κρίνεται καίρια η ύπαρξη σχολικών βιβλιοθηκών. Τα παιδιά μέσω αυτής της διαδικασίας έχουν τη δυνατότητα να ανατρέξουν σε ένα μεγάλο πλήθος εγχειριδίων επιστημονικών και μη , ώστε να αναζητήσουν πληροφορίες σχετικά με οποιοδήποτε θέμα τους αφορά άμεσα ή ενδιαφέρονται για αυτό.

Μέσω του βιβλίου και της επαφής με αυτό, τα παιδιά αποκτούν ένα πιο συγκροτημένο και νέο πλαίσιο δράσης, το οποίο αναπτύσσεται κατά κύριο λόγο στην κριτική σκέψη που ασκούν και, κατ' επέκταση, στην καλλιέργεια της φαντασίας τους. Όταν έρχονται σε επαφή με αυτό το μέσο, οι άνθρωποι είναι εν τέλει και σε θέση να γνωρίσουν νέους κόσμους και να αναπτύξουν σε μεγάλο βαθμό τον τρόπο σκέψης τους. Συγχρόνως, τα άτομα μπορούν μέσω αυτού να αποκτήσουν περισσότερες πληροφορίες για τα εκάστοτε ζητήματα και να διευρύνουν σε μεγάλο βαθμό τους πνευματικούς τους ορίζοντες.

Το βιβλίο και η επαφή με την τυπογραφία είναι ιδιαίτερα σημαντική και για πολύ προφανείς και πρακτικούς λόγους. Ειδικότερα, το παιδί αποκτά ουσιαστική και άμεση επαφή με την ανάγνωση και την ορθογραφία και μπορεί να ενισχύσει – καλλιεργήσει περαιτέρω τις γνώσεις του σχετικά με το λεξιλόγιο και τις εκφράσεις του. Αυτό το γεγονός, βέβαια, είχε άμεση συσχέτιση και με την επαφή του ίδιου του Φρενέ με την τυπογραφία. Όπως αναλύθηκε και παραπάνω, ο ίδιος ίδρυσε ένα τυπογραφείο μετά το τραύμα που υπέστη στον πόλεμο και ως εκ τούτου, το ενδιαφέρον του για τα βιβλία και τα εγχειρίδια εν γένει ήταν σίγουρα ανεπτυγμένο (Λάχλου, 2016).

Αυτό το στοιχείο εξελίχθηκε ακόμη περισσότερο από τους σύγχρονους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι προσπάθησαν να φέρουν τα παιδιά σε μια ουσιαστικότερη επαφή με το αντικείμενο και τελικά τα ώθησαν να δανείζονται βιβλία, για να μπορούν να μελετούν και στο σπίτι, χωρίς να δημιουργούνται προβλήματα και με την ύπαρξη των απαραίτητων και στοιχειωδών πόρων. (Καρράς, 2014)

4. Η αξιολόγηση των μαθητών

Ένα άλλο ζήτημα, με το οποίο ασχολήθηκε ο Φρενέ υπήρξε ο έλεγχος προόδου και η γενικότερη αξιολόγηση των μαθητών. Όπως είναι απόλυτα λογικό, ο Φρενέ δεν προέταξε ως μορφή ελέγχου την αυστηρότητα και τις μεθόδους με τις οποίες αυτή πραγματώνεται.

Σε κάθε περίπτωση, είναι γεγονός πως ο Φρενέ αντιτάχθηκε σε μεθόδους που είχαν ταυτιστεί με ένα αυστηρό πλαίσιο διδασκαλίας και συμπεριφοράς των καθηγητών. Η ύπαρξη κόκκινης μελάνης και ο δάσκαλος – αυθεντία που βρισκόταν στην τάξη και απλώς διόρθωνε τα παιδιά, τιμωρώντας τα μάλιστα σε περίπτωση λάθους δεν υφίσταντο. Η προφορική και γραπτή εξέταση με τη μορφή κριτηρίων και αγχωτικών διαγωνισμάτων δεν έχει καμία απολύτως σχέση με τον δάσκαλο αλλά με το εκπαιδευτικό σύστημα. Οι εξετάσεις και η ενίσχυση των αποδοτικών μαθητών δεν συγκαταλεγόταν ανάμεσα στις πρακτικές και τους στόχους του. Ο Φρενέ δεν υποστήριξε καθόλου με το έργο του το μοντέλο εκείνο της εκπαίδευσης, όπου παρατηρείται η αυθαίρετη κατάταξη των μαθητών ανάλογα με τις αποδόσεις τους σε διαγωνίσματα και η διαρκής αναμόχλευση των διακρίσεων ανάμεσά τους. Κάτι τέτοιο άλλωστε, θα αναιρούσε τις αρχές της φιλοσοφίας του και θα ερχόταν σε αντίφαση με όσα εκείνος πρέσβευε.

Σύμφωνα με το μοντέλο του Φρενέ, οι μαθητές αυτοαξιολογούνταν. Οι έλεγχοι προόδου, δηλαδή και η βαθμολογία των μαθητών αποτελούσαν ένα θέμα προς συζήτηση στο πλαίσιο της τάξης. Κατασκευαζόταν συγχρόνως ένα πλάνο που αφορά στις εργασίες και στη γενικότερη επίδοση των παιδιών. Μέσα από το πλάνο αυτό, οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να αντιληφθούν τα θετικά και τα αρνητικά τους στοιχεία και να μπορέσουν να κρίνουν οι ίδιοι τον εαυτό τους. Τα ίδια τα παιδιά επομένως, λειτουργούν ως κριτές του εαυτού τους και προσπαθούν να αντιληφθούν τα πλεονεκτήματα, αλλά και τις ελλείψεις τη δράσης τους. Έτσι, καταφέρνουν να απαλλαγούν από το φαινόμενο της βαθμοθηρίας και να επιδιώξουν ένα πλαίσιο ομαλής αξιολόγησης βασισμένης στην ίδια την σκέψη και την αντίληψη των παιδιών (Mangenot et al., 2006).

Τα παιδιά αξιολογούνται και λαμβάνουν τα κατάλληλα διπλώματα όντας οι ίδιοι υπεύθυνοι για όσα υποστηρίζουν και για την αξιολόγηση που εφαρμόζουν στον εαυτό τους. Προκειμένου να επιτύχουν μία ουσιαστική και αποτελεσματική αξιολόγηση, βέβαια, προχωρούν σε εργασίες και σε πρότζεκτ, τα οποία καλλιεργούν μεν τη δημιουργικότητα και τη σκέψη τους, προϋποθέτουν

όμως σημαντική επαφή με το εκάστοτε αντικείμενο. Φενάκη θα αποτελούσε η υποστήριξη της άποψης πως αυτός ο τρόπος αξιολόγησης και ελέγχου είναι ανούσιος και δεν έχει καμία απολύτως επαφή με την πραγματικότητα. Το ακριβώς αντίθετο. Αποτελεί τον πλέον κατάλληλο τρόπο αξιολόγησης της επίδοσης των μαθητών εφόσον θεμελιώνεται στην κρίση των ίδιων και στην άποψη τους αναφορικά με την αποδοτικότητά τους. Εξάλλου, τα παιδιά είναι τα μόνα πρόσωπα που μπορούν με βεβαιότητα και απόλυτη επίγνωση να γνωρίζουν τί πραγματικά έχουν κατακτήσει και πού έγκεινται τα κενά τους, αφού αυτά είναι οι άμεσα εμπλεκόμενοι.

Τέλος, χρειάζεται να τονιστεί πως δεν υπάρχουν κατατάξεις μεταξύ των μαθητών. Ο καθένας αποκτάει διπλώματα ανάλογα με τις χειρωνακτικές ή πνευματικές δραστηριότητες της επιλογής του, δηλαδή ανάλογα με τις δεξιότητες του (Λάχλου, 2016).

5. Γιατί να επιλέξουμε την παιδαγωγική του Φρενέ;

Καθίσταται απόλυτα σαφές πως η παιδαγωγική μέθοδος του Φρενέ αποτέλεσε ένα από τα σημαντικότερα, αν όχι το σημαντικότερο, μοντέλο όσον αφορά στην παιδαγωγική διαδικασία. Η επίδραση που άσκησε και η γενικότερη απήχηση του παιδαγωγού διαμόρφωσε σε μεγάλο βαθμό τα εκπαιδευτικά πράγματα του 20ου και 21ου αιώνα.

Οι τεχνικές και οι αρχές που ο σημαντικός αυτός εκπαιδευτής εφάρμοσε και προώθησε αποτελούν ένα πρότυπο εκπαιδευτικού έργου. Και στα σύγχρονα σχολεία η μέθοδος του θα λειτουργούσε και θα ήταν ιδιαίτερα σημαντική και αποδοτική. Βασική προϋπόθεση αλλά και στόχος της τεχνικής του φαίνεται πως είναι η κριτική μελέτη όλων των ζητημάτων και η απόρριψη κάθε αυθεντίας και ο,τιδήποτε θεωρείται και αντιμετωπίζεται ως θέσφατο. Οι μαθητές λοιπόν μέσα από την προσωπική τους δράση κυρίως, ατομική και συλλογική, είναι σε θέση να ανταποκριθούν με τον πλέον κατάλληλο τρόπο στην εκπαιδευτική διαδικασία και να συμβάλλουν ενεργά στην προώθηση ενός πιο εναλλακτικού και αποτελεσματικού, όπως φάνηκε εκ των υστέρων, εκπαιδευτικού μοντέλου.

Συγχρόνως, είναι σημαντικό και το γεγονός πως η μέθοδος αυτή συνεισφέρει και στην εδραίωση και προώθηση της δημοκρατίας στο πλαίσιο της ισότητας, της παρρησίας, της δικαιοσύνης, της ειρήνης, της ηρεμίας, της αλληλοαποδοχής και εν τέλει, μιας κοινωνίας που θα βασίζεται στη συνεργασία και την αλληλοκατανόηση.

Επιπροσθέτως, σημαντικό και άξιο λόγου είναι το γεγονός πως και ο ίδιος ο Φρενέ καταγόταν από ένα φτωχό περιβάλλον, το οποίο τον βοήθησε να διαμορφώσει την εν λόγω στάση απέναντι στα πράγματα. Μπόρεσε να βοηθήσει τελικά και στην ανασυγκρότηση του εκπαιδευτικού συστήματος και στην εμφάνιση μιας νέας εκπαίδευσης, η οποία θα θεμελιώνεται σε θεμελιώδεις αρχές επικοινωνίας, κοινωνικότητας, ανθρώπινης επαφής κλπ. Το βασικότερο στοιχείο βέβαια είναι πως και ο ίδιος ο Φρενέ θέλησε να διορθώσει τα κακώς κείμενα της εποχής του όσον αφορά στην εκπαιδευτική πολιτική. Αυτό το γεγονός, λοιπόν, αποτέλεσε και τη βάση και έδωσε το έναυσμα να γραφτεί το όνομα αυτού του ανθρώπου στην ιστορία της εκπαίδευσης με χρυσά γράμματα.

6. Βιβλιογραφικές αναφορές

- Καρράς, Κ. (2014). *Η Παιδαγωγική Επιστήμη άλλοτε και τώρα*. Αθήνα: Gutenberg
- Λάχλου, Σ. (2016). *Μια Παιδαγωγική πρόταση για ένα ελεύθερο, ανοιχτό και συνεργατικό σχολείο*. Εφημερίδα «Αυγή»/Ενθετο: «Παιδεία και Κοινωνία», τεύχ. 105, Φεβρουάριος 2016
- Λάχλου, Σ. (2017α). *Σχολική εφημερίδα. Ένα Σχέδιο Εργασίας για την ελεύθερη έκφραση, την επικοινωνία και τη συνεργασία*. Στο: Σοφία Λάχλου κ.ά (Επιμέλεια). Célestin Freinet – Θεσμική και Κριτική παιδαγωγική – Για ένα 167 ελεύθερο, ανοιχτό και συνεργατικό σχολείο. Αθήνα: Οι εκδόσεις των συναδέλφων
- Μπαλτάς, Χ. (2017). *Από την τάξη στην αυλή και στην κοινότητα: Η Παιδαγωγική της αυλής και η έξοδος από το σχολείο*. Στο: Σοφία Λάχλου κ.ά (Επιμέλεια). Célestin Freinet – Θεσμική και Κριτική παιδαγωγική – Για ένα ελεύθερο, ανοιχτό και συνεργατικό σχολείο. Αθήνα: Οι εκδόσεις των συναδέλφων
- Φερρό Μ. και Φ. Ζαμμέ, (2000) *Ποιες γνώσεις και ποιες αξίες να μεταδώσουμε στα παιδιά μας;* Αθήνα, Εκδόσεις Μεταίχμιο
- Cohen, L., Manion, L., Morrison, K. (2008). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Freinet, C. (1950). *Όχι πια Αναγνωστικά! Το Τυπογραφείο στο Δημοτικό Σχολείο*. Αθήνα: Α. Μ. Κοντομάρη.
- Freinet, C. (1969). *Les techniques Freinet de l' Ecole Moderne*. Paris: Collection Bourrelier Librairie Armand Colin.
- Freinet, C. (1973). *Les dits de Mathieu*. Paris: Delachaux et Niestlé
- Huber, M., (2005) *Apprendre en projets*, Lyon, Chronique Sociale.
- Kahn, S. (2010) *Pédagogie différenciée*, éditions De Boeck
- Lahlou, S. (2013) «*Le Petit livre en classe de langue étrangère : une idée pour développer le goût de la lecture et de l'écriture et pour motiver à communiquer*», Contact, no 61, σελ. 18-21.
- Lemery, J., Bizieau, Ch.** (2002) *La pédagogie Freinet, des principes, des pratiques*, Editions ICEM – Pédagogie Freinet, dossier no 31.
- Mangenot, F., Louveau, E. (2006) *Internet et la classe de langue*, Ed. CLE International, Paris
- Meirieu Ph. (interviewé), (2008) « *T'as une idée pour transformer l'école?* », Les clés de l'actualité Junior, no 597.

Sénore, Dominique. (2008) *Des romans d'école font école et sens*, revue des Cahiers Pédagogiques no 463.